

BOTANIKOS INSTITUTAS

PELKIŲ AUGMENIJOS MONITORINGAS 2001 metai

Darbo vadovė: Ilona JUKONIENĖ

2001 metais pradėtas pelkių augalijos monitoringas apima 8 aukštapelkes.

Čepkelių pelkėje tam, kad būtų galima duomenis palyginti, Marcinkonių transektos aprašymai atlikti tokiu pačiu metodu kaip ir 1992 metais. Transektos kontūrų stacionariose aikštelėse (100 m²) aprašymai atlikti 10–20 laukelių (0,5×0,5 m dydžio), išdėstytų Z raidės trajektorija atsitiktinio dydžio intervalais. Kiekvieno laukelio plote įvertintas rūšies taip pat ir aukštų padengimas procentais; taip pat apskaičiuotas vidutinis padengimas.

Kiekvienoje pelkėje išskirtuose ir aprašytuose augalijos kontūruose (Kamanų pelkėje – 21, Žuvinto – 8, Amalvo – 9, Svencelės – 9, Notigalės – 13, Beržaloto – 8, Artosios – 18, Čepkelių – 8) aprašytos 7 aukštapelkėms būdingiausios augalų bendrijos (*Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Ledo-Pinetum sylvestris*, *Sphagnetum magellanicum*, *Sphagno tenelli-Rhynchosporium albae*, *Eriophoro-Trichophoretum cespitosi*, *Sphagno-Caricetum rostratae*, *Caricetum limosae*) ir įvairūs jų tarpiniai variantai. Pelkių augalų bendrijų kaitos galės būti stebimos pagal detalius kiekvieno kontūro augalijos aprašymus ir tiek natūroje, tiek pagal koordinates užfiksuotą jų pradžią ir pabaigą.

Pelkėse įkurtuose 198 intensyvaus stebėjimo laukeliuose iš viso stebimos 53 augalų rūšys – 28 induočių augalų ir 25 samanų (1 lentelė) Tai apima beveik visas (93 %) Lietuvos aukštapelkėse augančias augalų rūšis, išskyrus keletą pačių rečiausiųjų.

1 lentelė. Augalų rūšių dažnumas pelkių transektose (%)

(01 – Notigalė; 02 – Beržalotas; 03 – Žuvintas; 04 – Amalvas; 05 – Svencelė; 06 – Kamanos; 07 – Artoji.)

Rūšis	Transekta							Dažnumo vidurkis
	01	02	03	04	05	06	07	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Andromeda polifolia</i>	62,1	62,5	84,6	70,6	77,8	80,8	68,8	72,4
<i>Aulacomnium palustre</i>	44,8	4,2		14,7	3,7	3,8		10,2
<i>Betula nana</i>		16,7						2,4
<i>Betula pendula</i>					3,7			0,5
<i>Betula pubescens</i>				2,9			9,4	1,8
<i>Calypogeia sphagnicola</i>	13,8		3,8					2,5
<i>Calliergon stramineum</i>		8,3	7,7					2,3
<i>Calluna vulgaris</i>	96,6	41,7	61,5	91,2	96,3	80,8	75,0	77,6
<i>Carex elata</i>		4,2						0,6
<i>Carex limosa</i>		16,7	15,4					4,6
<i>Carex nigra</i>			3,8					0,5
<i>Carex rostrata</i>			7,7					1,1
<i>Cephalozia bicuspidata</i>	3,4		11,5	2,9				2,6
<i>Cephalozia connivens</i>	3,4	4,2		2,9			3,1	2,0
<i>Cephalozia pleniceps</i>			7,7					1,1
<i>Cephaloziella species</i>							3,1	0,4
<i>Chamaedaphne calyculata</i>	3,4	20,8		14,7				5,6
<i>Cladopodiella fluitans</i>	20,7	4,2	34,6		18,5	3,8	9,4	13,0

<i>Dicranum bergeri</i>	6,9		2,9		3,8			2,0
<i>Dicranum polysetum</i>	3,4					11,5		2,1
<i>Drosera anglica</i>		4,2	53,8			3,8	3,1	9,3
<i>Drosera rotundifolia</i>	17,2	4,2	76,9	8,8	29,6	26,9	21,9	26,5
<i>Empetrum nigrum</i>	20,7	45,8	46,2	47,1	29,6	42,3	12,5	34,9
<i>Eriophorum angustifolium</i>			34,6	2,9	14,8	3,8		8,0
<i>Eriophorum vaginatum</i>	89,7	95,8	53,8	61,8	81,5	76,9	87,5	78,1
<i>Hylocomium splendens</i>						7,7		1,1
<i>Kurzia pauciflora</i>			3,8	5,9		3,8	3,1	2,4
<i>Ledum palustre</i>	41,4	20,8	26,9	44,1	3,7	38,5	9,4	26,4
<i>Melampyrum pratense</i>	3,4							0,5
<i>Mylia anomala</i>	13,8			11,8	3,7	7,7	15,6	7,5
<i>Oxycoccus microcarpus</i>							3,1	0,4
<i>Oxycoccus palustris</i>	89,7	91,7	96,2	64,7	81,5	76,9	25,0	75,1
<i>Pinus sylvestris</i>	41,4	8,3	7,7	8,8	3,7	23,1	25,0	16,9
<i>Pinus sylvestris f. pumila</i>			7,7					1,1
<i>Pleurozium schreberi</i>	3,4	8,3		5,9	7,4	11,5	6,3	6,1
<i>Pohlia nutans</i>	3,4			5,9				1,3
<i>Polytrichum species</i>	3,4							0,5
<i>Polytrichum strictum</i>	62,1	20,8	38,5	67,6	3,7	38,5	18,8	35,7
<i>Rhynchospora alba</i>	3,4	20,8	46,2		44,4	19,2	18,8	21,8
<i>Rubus chamaemorus</i>	69,0			82,4	3,7	53,8	21,9	33,0
<i>Rubus idaeus</i>	3,4							0,5
<i>Scheuchzeria palustris</i>	3,4	41,7	26,9				3,1	10,7
<i>Sphagnum angustifolium</i>	24,1	16,7	23,1	20,6	18,5	7,7	3,1	16,3
<i>Sphagnum balticum</i>							6,3	0,9
<i>Sphagnum capillifolium</i>	3,4					11,5	6,3	3,0
<i>Sphagnum cuspidatum</i>	24,1	5	5	8,8	51,9	19,2	18,8	31,8
<i>Sphagnum fallax</i>	3,4	37,5	26,9	20,6	18,5	3,8	37,5	21,2
<i>Sphagnum fuscum</i>	6,9	4,2	7,7	23,5		19,2	3,1	9,2
<i>Sphagnum magellanicum</i>	41,4	62,5	92,3	41,2	10	5	90,6	68,3
<i>Sphagnum rubellum</i>	86,2	8,3	53,8	41,2	81,5	76,9	78,1	60,9
<i>Sphagnum tenellum</i>	10,3			8,8	7,4	15,4	18,8	8,7
<i>Trichophorum cespitosum</i>							3,1	0,4
<i>Vaccinium myrtillus</i>				2,9				0,4
<i>Vaccinium uliginosum</i>	17,2	4,2		8,8	7,4	3,8	9,4	7,3
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>				8,8		15,4	3,1	3,9

Dėl nedidelio ekologinių sąlygų variavimo panaši skirtingų pelkių stebimų augalų rūšių įvairovė. 14 būdingų aukštapelkių augalų (*Andromeda polifolia*, *Calluna vulgaris*, *Drosera rotundifolia*, *Empetrum nigrum*, *Eriophorum vaginatum*, *Ledum palustre*, *Oxycoccus palustris*, *Pinus sylvestris*, *Polytrichum strictum*, *Sphagnum angustifolium*, *Sphagnum cuspidatum*, *Sphagnum fallax*, *Sphagnum magellanicum* ir *Sphagnum rubellum*) stebima visų pelkių intensyviuose laukeliuose.

Labiausiai jautrūs pelkių sausėjimui turėtų būti siauros ekologinės amplitudės augalai. Dažnumo sumažėjimas šlapių augimviečių augalų (pvz. *Sphagnum cuspidatum*, *Sphagnum fallax*) ir pagausėjimas tokių augalų kaip *Polytrichum strictum*, *Sphagnum angustifolium*, *Sphagnum capillifolium*, *Calluna vulgaris* turėtų atspindėti pelkės sausėjimo procesą. Tokios tendencijos pastebėtos labiausiai antropogenizacijos proceso pažeistoje ir labai apsausėjusioje Amalvo pelkėje.

Literatūra:

- BRUNDA K., 1937: Kamanos. – Žemės ūkio akademijos metraštis, **10** (3–4). Kaunas.
- GRIGAITĖ O., 1993: Lietuvos aukštapelkių augmenijos charakteristika. – Vilnius (daktaro disertacija, rankraštis).
- Manual for intergrated monitoring. Program Phase 1995–1996. – Helsinki.
- PURVINAS E., SKIRGAILAITĖ V., 1975: Botanika. – Vilnius.
- RAŠOMAVIČIUS V., 1998: Lietuvos augalija. Pievos. – Vilnius–Kaunas.
- TUČAS V., 1960: Bendri Lietuvos TSR pelkinių ir supelkėjusių dirvožemių bruožai. – Žemės ūkio melioratoriaus žinynas: 104–112. – Vilnius.